

X TROBADA PEDRA SECA

L'ART DE LA PEDRA SECA, PATRIMONI DE LA HUMANITAT

El Pinós (Vinalopó Mitjà, Alacant)
18, 19 i 20 d'octubre de 2019

X TROBADA PEDRA SECA

L'ART DE LA PEDRA SECA, PATRIMONI DE LA HUMANITAT

El Pinós (Vinalopó Mitjà, Alacant)
18, 19 i 20 d'octubre de 2019

X TROBADA PEDRA SECA

L'ART DE LA PEDRA SECA PATRIMONI DE LA HUMANITAT

ORGANITZADORS I COL·LABORADORS

Ajuntament del Pinós

APSAT (Associació per la Pedra Seca i l'Arquitectura Tradicional)

Federació d'Instituts d'Estudis del País Valencià

Generalitat Valenciana. Conselleria d'Educació, Cultura i Esport

Universitat d'Alacant, Vicerectorat de Cultura, Esport i Llengües, Departament de Geografia Humana, INAP (Institut Universitari de Recerca en Arqueologia i Patrimoni Històric) i Universitat Rafael Altamira

Levantina The Natural Stone Company

Vectalia Movilidad

Cau d'Arrels. Associació pel Patrimoni Històric i Cultural

CEL (Centre d'Estudis Locals del Vinalopó)

ITLA (International Terraced Landscape Alliance)

CIDE (Centro de Investigaciones Sobre Desertificación. Consejo Superior de Investigaciones Científicas), Universitat de Valencia

Bodegas Volver

Asociación Amigos del Vino de Pinoso

Asociación de Comerciantes de Pinoso

Iguals i sense traves-Asociación de Personas con Discapacidad de Pinoso

CEIP San Antón

Propietaris del paratge del Toscar de Lel

Col·lectiu Pedra i Calç

Museu de la Pedra en Sec de Vilafranca

Entrevistats per al documental *Pedra Seca al Pinós, ahir i hui*: José García Sánchez, Fernando Azorín Salar, Pilar Riquelme Palazón, Juan F. Tenza Carrillo y Juan Albert Mira

© del text: els autors

© de les imatges: els propietaris i/o dipositaris

© del disseny i la maquetació: E. Flors

© de l'edició: Excel·lentíssim Ajuntament del Pinós, APSAT-Associació per la Pedra Seca i l'Arquitectura Tradicional, Federació d'Instituts d'Estudis del País Valencià

Dipòsit Legal: A 471-2021

ISBN: 978-84-09-34927-2

Imprés en Espanya - *Printed in Spain*

Impressió: Llar Digital

Queden prohibits, dins dels límits contemplats per la legislació vigent, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment, siga informàtic o mecànic, el lloguer o qualsevol altra forma de cessió sense la prèvia autorització per escrit dels titulars o dipositaris.

COMITÉ ORGANITZADOR

J. M. MARTÍ ROM, president de l'APSAT

Lázaro AZORÍN SALAR, alcalde de l'Ajuntament del Pinós

Silvia VERDÚ CARRILLO, regidora de Cultura

Neus OCHOA RICO, regidora de Turisme

Gabino PONCE HERRERO, departament de Geografia Humana de la UA

Juan MILLA ROMERO, departament de Geografia Humana de la UA

COMITÉ CIENTÍFIC

August BERNAT CONSTANTÍ, APSAT, Centre Excursionista de Catalunya

Jaume PLANS MAESTRA, APSAT, Centre d'Estudis del Bages

Gabriel SEGURA HERRERO, CEL (Centre d'Estudis Locals del Vinalopó)

Francisco Javier JOVER MAESTRE, departament de Prehistòria, Arqueologia, H.^a Antiga, F.^a Grega i F.^a Llatina, director de l'INAPH (Institut d'Arqueologia i Patrimoni Històric), Universitat d'Alacant

Carolina DOMENECH BELDA, departament de Prehistòria, Arqueologia, H.^a antiga, F.^a Grega i F.^a Llatina, membre de l'INAPH (Institut d'Arqueologia i Patrimoni Històric), Universitat d'Alacant

Mario MARTÍNEZ GÓMIS, professor d'Història Moderna de la Universitat d'Alacant

Sabina ASINS-VELIS, CSIC, departament de Geografia Humana de la Universitat de València

Jose Antonio LARROSA, departament de Geografia Humana de la Universitat d'Alacant

Luis Pablo MARTINEZ SAN MARTÍN, inspector de Patrimoni Moble, Servei Territorial de Cultura de la Generalitat Valenciana a Alacant

COORDINACIÓ TÈCNICA DE LA TROBADA

Eva JARA MATEA, departament de Desenvolupament Local, Ajuntament del Pinós

Clara Isabel PÉREZ PÉREZ, departament d'Arxiu i Biblioteca, Ajuntament del Pinós

Bloc 1. GESTIÓ PATRIMONIAL DE LA PEDRA SECA **Experiències públiques i privades abans i després de la** **declaració de la Unesco**

La candidatura multinacional a la llista representativa del Patrimoni Cultural Immaterial de la Humanitat: la tècnica constructiva tradicional de la pedra seca.....	19
<i>Francesc Xavier Martín Noguera, José Antonio López Mira</i>	
El programa Primera Pedra al Principat d'Andorra	30
<i>David Mas Canalís, Lúdia Torres</i>	
Recerca, catalogació i restauració del patrimoni de pedra seca a Castellar del Vallès	37
<i>Jaume Gual Bacardit</i>	
El paisaje humanizado de la piedra en seco de Vilafranca	43
<i>Guillem Monferrer Milian</i>	

Bloc 2. CONSTRUIR EN PEDRA SECA HUI. OFICI I **ALTERNATIVES D'OCUPACIÓ** **Experiències realitzades per a la recuperació de l'ofici,** **formació i eixides professionals de la tècnica de la pedra** **seca. Noves construccions i restauració**

La tècnica de construcció en pedra seca com un recurs per a potenciar l'activitat econòmica i l'ocupació	51
<i>Ivana Ponsoda Revert</i>	
Recuperación de los cucos de Pinoso desde una perspectiva no profesional	57
<i>Juan Francisco Tenza Carrillo</i>	
Com alçar un marge de pedra en sec	67
<i>Juan Bautista Montagut Tomás, Petxo</i>	
Construir en pedra seca avui: ofici i alternatives de treball.....	74
<i>Miquel Figueras Xuclà</i>	
El pes de la pedra seca traspasa fronteres.....	85
<i>Vicente Santosjuanes Estornell, Gorrita, Ricardo Estornell Canet, Mossegat</i>	
Margers professionals, construcció de pedra seca contemporània.....	89
<i>Roger Solé Coromina, Lluç Mir Anguera</i>	

Bloc 3. PEDRA SECA HERETADA **Estudis de patrimoni material i immaterial, conservació,** **ferramentes innovadores...**

Una lectura transversal del estudio de las construcciones en piedra seca: arqueología, arquitectura, patrimonio histórico y cultural.....	97
<i>Yolanda Spairani Berrio, Sonia Gutiérrez Lloret, Carolina Doménech-Belda</i>	

La pedra seca al Penedès	107
<i>Abraham Guillén Villar</i>	
Pedra seca en el desenvolupament preindustrial de les comarques de Tarragona	115
<i>Sergio Coll Pla, Herminia Domenech Martorell, Agustí Costa Jover, Cèlia Mallfrè Balsells, Pau Frade</i>	
Recuperación de los muros ventisqueros en piedra seca de la Carrasqueta vinculados al Pou del Surdo (Jijona, Alicante)	121
<i>José Ramón Ortega Pérez, Jaime M. Giner Martínez, Marco Aurelio Esquembre Bebia</i>	
Aproximació a les jaces o pletes del vessant sud del massís del Carlit	129
<i>Joan M. Vives i Teixidó</i>	
Els cocons de Tivenys. Registre d'elements de pedra en sec per mitjà de la tècnica de la fotogrametria	140
<i>Cèlia Mallfrè Balsells, Agustí Costa Jover, Sergio Coll Pla</i>	
Las eras monumentales de Cortes de Pallás: romper la roca para labrar la tierra.....	148
<i>Sara Soriano Giménez, Carmen Cárcel García, Álvaro Ibáñez Solaz</i>	
El patrimoni de la pedra seca al Fondó de les Neus.....	159
<i>Ramón Santonja Alarcón</i>	
Vuit anys de la Wikipedra, l'inventari col·laboratiu de la pedra seca.....	165
<i>Ramon Artigas, Jordi Grau</i>	
La sierra de Bateig. La piedra seca al servicio de las canteras y la agricultura.....	173
<i>Gabriel Segura Herrero, Francisco Fernando Tordera Guarinos</i>	
Refugio y cantera de piedra del Tite (Elda): la interpretación histórica de un paisaje	183
<i>Gabriel Segura Herrero, Francisco Fernando Tordera Guarinos</i>	
Aplicación de drones y técnicas de ortofotografía a la piedra seca.....	189
<i>Conchi Ruiz Rubio, Victor Saiz Moro</i>	
Els anjubs de la Torre de l'Espanyol.....	198
<i>Eva Artal, Teresa Castelló, Mercè Veà, Maria Montané, Joaquim Jornet</i>	

Bloc 4. EL FUTUR DE LA PEDRA SECA

Revaloració del patrimoni cultural: turisme, educació, medi ambient, agricultura...

El patrimonio heredado de la piedra seca como argumento para el desarrollo turístico	207
<i>Rosario Navalón García</i>	
Población innovadora y cocreadora en la gestión del paisaje de terrazas agrícolas; propuestas del municipio de Carrícola (Valencia).....	215
<i>Sabina Asins-Velis</i>	
La pedra va a l' escola	228
<i>Casimir Romero i Garcia</i>	
Proposta didàctica: La pedra en sec a l'interior de Castelló.....	232
<i>Vanesa Marín Palomo</i>	
La piedra en seco en el contexto académico de la arquitectura	240
<i>Agustí Costa Jover, Sergio Coll Pla, Cèlia Mallfrè Balsells</i>	
Quan el futur passa per les arrels. Proposta didàctica sobre patrimoni en pedra seca a les comarques meridionals del País Valencià.....	249
<i>Antonia M. Perea López, Immaculada Garrigós i Albert</i>	

Guia didàctica de Castellar del Vallès	258
<i>Joan Roura Umbert</i>	
Pedra seca, normalització i regulació tècnica.....	265
<i>Ignasi Falomir Palau</i>	
El desmantelamiento de las terrazas de piedra seca como desafío ambiental.....	272
<i>Pablo Giménez Font, Juan Antonio Marco Molina, Ascensión Padilla Blanco,</i> <i>Ángel Sánchez Pardo</i>	
Optimització del finançament per a revalorar el patrimoni de pedra seca i altres tècniques constructives tradicionals: el cas del Grup d'Acció Local Rural Muntanya d'Alacant.....	279
<i>Joaquín Panella Piera, Gonzalo Estela Pastor</i>	
La piedra seca en la sierra de los Filabres. Estado de la cuestión, turismo y desarrollo	287
<i>Juan Antonio Muñoz Muñoz, Francisco Majuelos Martínez, Francisco Checa Olmos,</i> <i>Ángeles Arjona Garrido</i>	
Tornar a fer calç	294
<i>Pere Rodríguez</i>	

Pòsters

X TROBADA PEDRA SECA, EL PINÓS-2019

Fuentes documentales para la puesta en valor del patrimonio de la piedra seca: el paisaje aterrazado de la colonia agrícola de la Sierra de Salinas (Villena, Alicante, España).....	301
<i>Ascensión Padilla Blanco, Juan Antonio Marco Molina, Pablo Giménez Font,</i> <i>Ángel Sánchez Pardo</i>	
La Wikipiedra en dades.....	304
<i>Ramón Artigas, Anna Jiménez, Jordi Grau</i>	
Catalogación y estudio de arquitecturas de piedra seca de Riba-roja de Túria. El dibujo como herramienta de catalogación, análisis y puesta en valor.....	306
<i>Alejandro Martínez del Río</i>	
Nuevas aportaciones para el patrimonio inmaterial de la piedra seca en Jumilla (Murcia).....	308
<i>Cayetano Herrero González</i>	
El conjunto de piedra seca de los parajes de Catxares-Pedrera-Cañaeta del municipio de Monóvar.....	310
<i>Francisco F. Tordera Guarinos, Gabriel Segura Herrero, Francisco José Palomares Alfonso</i>	
Els anjubs de la Torre de l'Espanyol. Construccions de pedra seca del paisatge agrari de secà.....	312
<i>Eva Artal, Teresa Castelló, Maria Montané, Mercè Veà, Joaquim Jornet</i>	

Taula redona

LA DIGNIFICACIÓ D'UN OFICI ANCESTRAL EN VIES DE DESAPARICIÓ

La dignificació d'un ofici ancestral en vies de desaparició.....	317
<i>Casimir Romero i Garcia</i>	

Guia didàctica de Castellar del Vallès

Joan Roura Umbert

Grup de la Pedra Seca del Centre Excursionista de Castellar del Vallès i Centre d'Estudis de Castellar - Arxiu d'Història
rouraum@gmail.com

RESUM

La Guia Didàctica de Castellar del Vallès, és una eina de suport destinada als centres educatius del municipi amb l'objectiu de complementar la seva tasca educativa amb activitats rellevants, tant per la seva idoneïtat en el marc del projecte educatiu de cada centre com per l'adquisició de noves competències a partir d'experiències viscudes en el seu entorn més proper.

Paraules clau: visita, geologia, patrimoni, pedra seca, exposició.

ABSTRACT

The Didactic Guide of Castellar del Vallès is a support tool for schools in the municipality with the aim of complementing their educational work with relevant activities, both for its suitability within the framework of the educational project of each centre and for the acquisition of new skills from experiences lived in their immediate environment.

Keywords: visit, geology, heritage, dry stone, exhibition.

GUIA DIDÀCTICA DE CASTELLAR DEL VALLÈS

Dues de les barraques que ja s'havien reconstruït varen ser ensorrades pel jovent pel sol fet de trobar-se-les al seu pas. La primera va durar 282 dies l'any 2012, i la segona, 859 dies l'any 2014.

En funció d'aquests fets vàrem creure que el millor era educar, començant pels nens en edat escolar, i ensenyar les barraques, les parets de pedra seca i d'altres elements patrimonials que han transformat el paisatge del nostre entorn.

Fer activitats adreçades a les escoles públiques i privades, així com pel grup familiar del Centre Excursionista de Castellar (conjunt de nens entre 5 i 14 anys que fan sortides cada quinze dies amb els seus pares) perquè, en un futur, estimin els elements que tenim dins del terme municipal i amb el temps se'ls facin seus.

Ens vàrem posar en contacte amb l'Ajuntament del poble (concretament amb la Regidoria d'Ensenyament) i ens van oferir entrar a la guia didàctica

que és un recull de propostes de visites i activitats que l'Ajuntament oferiria als centres educatius del municipi.

Es defineix en el següent text:

La Guia Didàctica és una eina de suport destinada als centres educatius del municipi amb l'objectiu de complementar la seva tasca educativa amb activitats rellevants, tant per la seva idoneïtat en el marc del projecte educatiu de cada centre com per l'adquisició de noves competències a partir d'experiències viscudes en el seu entorn més proper.

Es van crear les sortides que es relacionen a continuació, en funció de l'edat dels escolars.

- Bosc de pedra seca: visita nens de 5 a 6 anys.
- Visita d'elements de patrimoni: nens de 8 a 9 anys.
- Circuit Geològic I: nens d'11 a 12 anys.
- Circuit Geològic II: nens d'11 a 12 anys.

Projecte d'una exposició permanent en una plaça pública de diferents tipus de pedres amb rètols de les seves característiques, per a tota classe de persones.

Uns dies abans de cada sortida, es fa la projecció d'un PowerPoint per a donar a conèixer la importància que ha tingut al llarg dels segles la pedra, i què es pot fer amb ella i, pel que fa a les sortides de geologia, conèixer les diferents pedreres i els tipus de pedra que s'hi troba.

BOSC DE PEDRES

Fora del nucli urbà, en un lloc proper i de fàcil accés situat a la part alta de la vila, existien dues pedreres de pedra calcària, una sobre l'altra; la de més amunt, proveïa una pedra que tenia unes taques de color blanc i aquesta s'emprava per a ornamentació; la segona, de més avall, l'explotaven per a fer calç amb uns forns continus que es van tancar a la dècada dels vuitanta del segle XX. Posteriorment, es van restaurar les pedreres amb terra procedent de la construcció i s'hi plantaren arbres.

El grup de pedra seca va presentar a l'Ajuntament un projecte didàctic per fer el Bosc de Pedres al lloc esmentat i l'Ajuntament ens el va aprovar. A continuació, es va netejar de matolls, es van deixar els arbres i s'hi va portar un camió de pedres de tota classe, però de mides manejables.

Descripció de l'activitat

Es fonamenta en un taller de pedres, plantejat com un joc que consisteix a desmuntar les piles de pedres que trobaran allà i jugar a recrear un altre tipus de formes, a fer equilibris entre elles, a posar-les unes al costat de les altres creant formes imaginàries (plantes, animals, etc.), en definitiva, allò

que es coneix com a art efímer. Un membre del Grup de Pedra Seca del CEC farà una explicació, adaptada a l'edat dels alumnes, sobre els tipus de pedra, les formes i la seva aplicació. Es treballa la pedra com a material que és constantment reciclat al llarg de la seva vida i que no contamina.

Objectius

- Descobrir aquest espai públic urbà que s'ha pensat com a parc per a jugar.
- Estimular la imaginació dels alumnes.
- Fomentar el coneixement d'un element tan important com comú que és la pedra.
- Fomentar actituds de civisme, de respecte i d'estima a la natura.

Figura 1. Bosc de pedres

VISITA D'ELEMENTS DE PEDRA SECA

S'ha creat un circuit de 4,2 km anomenat Can Pedrós amb 24 elements patrimonials. Pràcticament tot el recorregut es fa entre parets de pedra seca i, com a elements, trobem barraques, basses per regar o pel sulfat (brou burgalès), mines, fonts, pous de capella o pedra seca, cisternes, forns de calç, una masia de 1 400 anys i una cova.

Descripció de l'activitat

Es realitza un itinerari dirigit per un membre del Grup de Pedra Seca per a conèixer les construccions de pedra per l'entorn de Castellar i, adaptant-los a l'edat dels alumnes, es treballen els següents continguts: història de l'agricultura (vinya) des del segle XVII fins a principis del segle XX, medi físic, tipus de construccions de pedra seca, el perquè i la seva història, i el patrimoni històric i cultural que conforma el paisatge.

Figura 2. Barraca de pedra seca de Marc

Objectius

- Descobrir com vivien els nostres avis, quina va ser la seva forma de subsistència i l'adaptació de la seva vida al medi.
- Fomentar el coneixement d'un element tan important com comú que és la pedra.
- Fomentar actituds de civisme, de respecte i d'estimació a la natura davant d'una construcció de pedra seca, com pot ser una barraca o una paret i altres elements auxiliars de la pagesia.
- Descobrir la indústria de la calç.

VISITES GEOLÒGIQUES I A LES PEDRERES

Les pedreres són afloraments de substrat rocós a la superfície. Són una explotació minera, generalment a cel obert, en les quals s'obtenen roques industrials, ornamentals i àrids. Les pedreres solen ser explotacions de petita mida, tot i que el conjunt d'elles representa, probablement, el major volum de la mineria mundial.

Normalment les pedreres estan formades per una sèrie d'estrats o vetes.

Les principals roques obtingudes a les pedreres són: marbre, granit, calcàries, travertins i pissarres.

Totes les pedreres tenen una vida útil, i una vegada esgotada, l'abandonament de l'activitat pot originar problemes de caràcter ambiental, principalment relacionats amb la destrucció del paisatge.

Descripció de l'activitat

Es realitza un itinerari dirigit per un membre del Grup de Pedra Seca per a conèixer la pedrera del Sot d'en Golerés, la qual no s'ha restaurat completament per la dificultat de les altes parets que l'envolten. Adaptant-los a l'edat dels alumnes, es treballen els següents continguts: tipus de pedreres respecte de la seva extracció, tipus de roca que podem trobar a la pedrera, característiques de la pedrera, si conté roca industrial, ornamental i tipus de deformacions i plegaments de les capes rocoses.

Objectius

- Descobrir com eren les antigues pedreres quan funcionaven a ple rendiment.
- Com era la vida dels que treballaven en elles.
- Quina va ser la seva forma de subsistència i l'adaptació al medi.
- Fomentar el coneixement d'un element tan important com comú que és la pedra.
- Fomentar actituds de civisme, de respecte i d'estimació a la natura.
- Descobrir la indústria de la calç, de la forja o de la terra que servia per netejar els diferents utensilis de cuina.

Figura 3. Falla geològica de la Malesa

VISITA GEOLÒGICA II: D'UN PLEGAMENT O FALLA I DE L'AQÜÍFER DE LA MALESA

Falla: són fractures de l'escorça de la terra, al llarg de les quals hi ha hagut un desplaçament apreciable. Existeixen dos tipus: les normals o directes, desplaçaments verticals dels estrats en que, a causa del fregament en desplaçar-se, la roca de l'escorça dels costats oposats de la falla se sol trencar; per altra banda tenim les inverses o cavalcades, que són desplaçaments segons un pla inclinat, de tal forma que els estrats més antics queden situats a sobre dels més moderns.

Aqüífer: és el resultat d'una gran falla, ja que en elevar uns materials i baixar-ne uns altres, estableix unes barreres naturals en funció de la seva permeabilitat. Una prova d'aquesta hipòtesi és que justament en aquesta zona es troben la majoria de fonts i pous. Ací existeix un pou que té una profunditat de 100 m des del nivell del sòl, que subministra a la indústria uns 3 000 m³/dia.

Profunditat de la falla: en la dita contrada existeix una font calenta, punt en què antigament hi havia un safareig per a rentar roba. Hi surt aigua tèbia, és a dir, que el control de la seva temperatura ens dona la xifra d'entre 22 i 24 graus centígrads.

L'explicació de l'escalfor de l'aigua rau en el fenomen ja sabut què en l'escorça terrestre s'augmenten 3 °C de temperatura per cada 100 m de penetració vertical en el sòl. Es veu bastant clar, per tant, que el nivell freàtic d'aquesta font deu oscil·lar entre els 800 i 900 m de profunditat.

Descripció de l'activitat

Es realitza un itinerari dirigit per un membre del Grup de Pedra Seca per

Figura 4. Pedrera de pedra calcària del Cente

a conèixer el caos geològic de l'entorn. Tot el conjunt està format per grans blocs de pedra calcària trencada com si s'haguessin fet diverses voladures a l'hora, i posteriorment, en entrar dins de la falla pròpiament dita, que ara està plena de vegetació, es pot veure la separació de les dues parets de la muntanya.

Objectius

- Descobrir què és una falla.
- Fomentar el coneixement d'uns elements de l'entorn del poble.
- Fomentar actituds de civisme, de respecte i d'estimació a la natura.

PROJECTE D'EXPOSICIÓ PERMANENT DE PEDRES

S'ha demanat a l'Ajuntament del poble que ens deixi un espai en un costat d'una plaça pública recentment remodelada, amb la intenció de fer-hi una exposició permanent de pedres de diferents composicions i textures.

Aquesta plaça tenia diferents nivells, i s'ha modificat a un sol nivell amb una inclinació adequada i s'ha deixat un talús a tot el seu l'arc, al costat dels edificis ja existents, per no descalçar els fonaments d'aquests. És en aquest talús on nosaltres volem aprofitar per a fer l'exposició de roques.

Les pedres estaran sobre un sòcol de material prefabricat i se n'aprofitarà aquest per a posar rètols amb les seves descripcions i característiques.

Descripció de l'activitat

Es realitza una visita a la plaça dirigida per un membre del Grup de Pedra Seca i, adaptant-los a l'edat dels assistents, es treballen els següents continguts: tipus de pedres exposades en funció de si són roques ígnies, sedimentàries o metamòrfiques i característiques de cada tipus exposat.

Objectius

- Descobrir els diferents tipus de roques.
- Quines són les que poden trobar-se a Castellar del Vallès.
- Quines són les més apropiades per als treballs de la pedra seca.
- Fomentar el coneixement d'un element tan important com comú que és la pedra.
- Fomentar actituds de civisme, de respecte i d'estimació a la natura.

BIBLIOGRAFIA

AJUNTAMENT DE CASTELLA DEL VALLÉS: *Guia Didàctica*, disponible en <http://www.castellarvalles.cat/27549/resums/> [Consulta: 05 d'octubre de 2020].

AA. VV., 2013: *Construcció de pedra seca. Les barraques de vinya a Castellar del Vallès*, Centre Excursionista de Castellar del Vallès, Castellar del Vallès.

X TROBADA PEDRA SECA

L'ART DE LA PEDRA SECA, PATRIMONI DE LA HUMANITAT

EXCEL·LENTÍSSIM AJUNTAMENT DEL
P I N Ó S

GENERALITAT
VALENCIANA
Conselleria d'Educació,
Cultura i Esport